

ეტაპზე სასამართლო გამოარკვევს, რომ მიკუთვნებითი სარჩელის აღძვრა შესაძლებელია, სასამართლომ აღიარებითი სარჩელი წარმოებაში არ უნდა მიიღოს და არ უნდა განიხილოს.

საკასაციო სასამართლო განმარტებით სარჩელის სახეობად დაყოფას (მიკუთვნებითი, გარდაქმნითი და აღიარებითი) პრაქტიკული მნიშვნელობა გააჩნია და უზრუნველყოფს პირის კანონით დაცული უფლებისა და ინტერესების სასამართლო წესით დაცვას. როგორც წესი, მოსარჩელის ინტერესი განსაზღვრული სამართლებრივი შედეგის მიღწევას უკავშირდება (მაგ. ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულება, ქონების დაბრუნება, პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენა, ზიანის ანაზღაურება და ა.შ.), რომელიც მხოლოდ მიკუთვნებითი სარჩელით მიიღწევა და ასეთ შემთხვევაში, აღიარებითი სარჩელის აღძვრა დაუშვებელია, რადგანაც, პროცესის ეკონომიის პრინციპიდან გამომდინარე, დარღვეული უფლების აღდგენასა და სამართლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესებას პირმა ერთი და არა რამდენიმე სარჩელის აღძვრის გზით უნდა მიაღწიოს. სასამართლოს განმარტებით, განსახილველ შემთხვევაში, სარჩელის შინაარსიდან ირკვევა, რომ მოსარჩელის იურიდიული ინტერესი სადავო გარიგებით განკარგული ქონების დაბრუნებაა. მხოლოდ გარიგების ბათილად ცნობით კი მოსარჩელე ვერ მიაღწევს დასახულ მიზანს, ვინაიდან ასეთი გადაწყვეტილებით სადავო ქონება მოსარჩელეს საკუთრებაში არ დაუბრუნდება და, შესაბამისად, ვერც აღსრულება ვერ მიექცევა მასზე. სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში, გადაწყვეტილება რომ აღსრულებადი იყოს, აუცილებელია მიკუთვნებითი სარჩელის აღძვრა სადავო ქონების დაბრუნების მოთხოვნით. სარჩელის შინაარსიდან გამომდინარე, მოცემულ შემთხვევაში, მიკუთვნებითი მოთხოვნის წარდგენა შესაძლებელი იყო, კერძოდ, მოსარჩელეს შეეძლო მოეთხოვა სადავო ქონების მისი განკარგვის სფეროში დაბრუნება და პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენა. ასეთი სარჩელი მოსარჩელეს არ აღუძრავს. აქედან გამომდინარე საკასაციო სასამართლომ სარჩელი განუხილველად დატოვა.

გოჩა ოყრეშიძე

► 10 - 6/2021

ნეგატორულ მოთხოვნაში ხელშემშლელი მოქმედებების კონკრეტულად განერის ვალდებულება

მესაკუთრის მიერ ხელშემშლის აკრძალვის მოთხოვნისას იგი ვალდებულია კონკრეტულად მიუთითოს, თუ რაში გამოიხატება მოპასუხის მხრიდან საკუთრებით სარგებლობის ხელშემშლელი მოქმედებები.
(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სკ-ის 170-ე და 172-ე მუხლები

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 30 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1207-2018

I. ფაქტობრივი გარემოებები

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობამ სარჩელი აღძრა ფიზიკური პირისა და კომპანიის წინააღმდეგ და მოითხოვა ქ. თბილისში მდებარე კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლზე №6/09/12/270 მშენებლობის ნებართვის შესაბამისად განსახორციელებელ გამაგრებით სამუშაოებზე ხელისშემშლელი მოქმედებების აკრძალვა და ამხანაგობის წევრების სასარგებლოდ მორალური ზიანის კომპენსირებისათვის 3,000 ლარის დაკისრება. მოსარჩელეთა განმარტებით მათ საკუთრებაში არსებული ქონება არის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი, რომელიც საჭიროებს გამაგრებას. თანამესაკუთრებმა მოამზადეს პროექტი, რაც დაამტკიცა კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა დაცვის სამმართველომ და 25/08/2014 წელს გასცა მშენებლობის ნებართვა. ამასთან, გამაგრებითი სამუშაოებისათვის საჭირო დაფინანსება გამოყო ქ. თბილისის მთაწმინდის რაიონის გამგეობამ. თუმცა, მშენებლობის განხორციელებას ეწინააღმდეგება მეზობლად მდებარე მიწის ნაკვეთის მესაკუთრე.

მოპასუხეებმა მოთხოვნა არ ცნეს და მიუთითეს, რომ არსებობდა ამხანაგობის წევრთა მხ-

რიდან უფლების ბოროტად გამოყენების საფრთხე. კერძოდ, მათი თვითნებური მოქმედებების გამო ზედამხედველობის სამსახურმა ისინი უკვე დააჯარიმა 10,000 ლარით. ამასთან, მშენებლობით ბნელდებოდა პირველი მოპასუხის კუთვნილი ინდივიდუალური ფართი, რაც ამცირებდა მის საბაზრო ღირებულებას და წარმოადგენდა საკუთრების უფლების უხეშ დარღვევას. მეზობლად მდებარე მიწის ნაკვეთის მფლობელმა კომპანიამ დამატებით მიუთითა, რომ შენობას უკვე ჩაუტარდა გამაგრებითი სამუშაოები და აღარ არსებობდა მისი ხელახლა გამაგრების საჭიროება. ამასთან, კომპანიამ მიუთითა, რომ მშენებლობის განუსაზღვრელი ვადით გაგრძელება ზიანს მიაყენებს კომპანიის ოპერირებას და გამოიწვევდა მისი საქმიანობის შეჩერებას.

პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილებით მოთხოვნა ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. კერძოდ, მოპასუხეებს აეკრძალათ მშენებლობის ხელშემშლელი მოქმედებების განხორციელება, ხოლო მორალური ზიანის ანაზღაურების ნაწილში მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა. თუმცა სააპელაციო საჩივარი დააკმაყოფილა სააპელაციო სასამართლომ, რომელმაც გააუქმა პირველი ინსტანციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება და ახალი გადაწყვეტილებით მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი განაცხადა.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს მოსარჩელეებმა. საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ საკითხის მომწესრიგებელ უმთავრეს ნორმებად მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 170 I და 172 II მუხლები. კერძოდ, სამოქალაქო კოდექსის 170-ე მუხლის თანახმად „მესაკუთრეს შეუძლია, კანონისმიერი ან სხვაგვარი, კერძოდ, სახელშეკრულებო შებოჭვის ფარგლებში თავისუფლად ფლობდეს და სარგებლობდეს ქონებით (ნივთით), არ დაუშვას სხვა პირთა მიერ ამ ქონებით სარგებლობა, განკარგოს იგი, თუკი ამით არ ილახება მეზობლების ან სხვა მესამე პირთა უფლებები, ანდა, თუ ეს მოქმედება არ წარმოადგენს უფლების ბოროტად გამოყენე-

ბას.“ ხოლო, ამავე კოდექსის 172 II მუხლის თანახმად „თუ საკუთრების ხელყოფა ან სხვაგვარი ხელშეშლა ხდება ნივთის ამოღების ან მისი ჩამორთმევის გარეშე, მაშინ მესაკუთრეს შეუძლია ხელის შემშლელს მოსთხოვოს ამ მოქმედების აღკვეთა. თუ ამგვარი ხელშეშლა კვლავ გაგრძელდება, მესაკუთრეს შეუძლია მოითხოვოს მოქმედების აღკვეთა სასამართლოში სარჩელის შეტანის გზით.“

უპირველეს ყოვლისა, საკასაციო სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ ფიზიკური პირი მოპასუხის მიერ პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება გასაჩივრებული არ ყოფილა. გადაწყვეტილება გაასაჩივრა, მხოლოდ მოპასუხე იურიდიულმა პირმა. საკასაციო სასამართლოს შეფასებით სახეზე არ ყოფილა მხარეთა სოლიდარული პასუხისმგებლობა სკ-ის 463-ე და შემდგომი ნორმების საფუძველზე, ასევე, სახეზე არ ყოფილა სავალდებულო საპროცესო თანამონაწილეობა სსკ-ის 86 I ა) მუხლის საფუძველზე, შესაბამისად, იმ პირობებში, როდესაც მოპასუხე ფიზიკურ პირს არ გაუსაჩივრებია პირველი ინსტანციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, მოპასუხე იურიდიულ პირს არ ჰქონდა მის მაგივრად პრეტენზიის წარდგენის უფლება და ამ ნაწილში პირველი ინსტანციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება შესული იყო კანონიერ ძალაში.

რაც შეეხება მოთხოვნას იურიდიული პირის მიმართ, საკასაციო სასამართლომ უარყო სააპელაციო სასამართლოს პოზიცია იმასთან დაკავშირებით, რომ ვინაიდან ამონურული იყო მშენებლობის ნებართვის მოქმედების ვადა, ამიტომ სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო. მართალია ამხანაგობის წევრები მოთხოვნას კონკრეტულ მშენებლობის ნებართვას უკავშირებდნენ, თუმცა უზენაესი სასამართლოს განმარტებით, სასამართლოს მიზანია იმის დადგენა, თუ რისი მიღწევა სურს მოსარჩელეს. მოცემულ შემთხვევაში, საქმის მასალების შესწავლით დგინდება, რომ მოსარჩელეთა სურვილი მათი კუთვნილი საცხოვრებელი სახლის გამაგრებითი სამუშაოების დასრულებაა, გარდა ამისა, ის ფაქტი, რომ შესაბამისი უფლებამოსილი ორგანოების მიერ კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლზე გამაგრებითი სამუშაოების წა-

რმოების ნებართვა და შესაბამისი თანხმობა გაიცა, თავისთავად პრეზუმირებულს ხდის უძრავი ქონების დაზიანებისა და სარეკონსტრუქციო სამუშაოების წარმოების აუცილებლობის ფაქტს, რომელის გაქარწყლებაც იმ მხარეს ევალება, რომლის წინააღმდეგაცაა ეს ვარაუდი მიმართული, შესაბამისად, სამუშაოების წარმოების უფლების მიმნიჭებელი აქტების მოქმედების ვადის გასვლა ხელშეშლის აღკვეთის შესახებ სარჩელის განხილვისას მხოლოდ ფორმალური საკითხია და იმ პირობებშიც კი, თუ სამართალწარმოების დასრულებამდე ამოიწურება ამ აქტების მოქმედების ვადა, შესაბამისი

წინაპირობების არსებობისას, ხელშეშლის აღკვეთის შესახებ სარჩელის დაკმაყოფილება სსკ-ის 248-ე მუხლის დარღვევად არ მიიჩნევა.

თუმცა, ამის მიუხედავად, უზენაესმა სასამართლომ მაინც უარი განაცხადა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე ვინაიდან სასარჩელო მოთხოვნაში კონკრეტულად არ იყო მითითებული, თუ რაში გამოიხატებოდა მოპასუხის მხრიდან მშენებლობის ხელშეშმული მოქმედებები. ასეთ პირობებში კი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსაზრებით, მოთხოვნა არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო.

გოჩა ოყრეშიძე